

Qui controla els xiïtes?

Darrere els conflictes de Najaf hi ha la lluita per controlar els xiïtes, el grup religiós majoritari a l'Iraq. El clergue Moqtada Al-Sadr i el primer ministre Iyad Al-lawi representen dues maneres d'intentar-ho.

Descobriu els dos personatges amb un article d'Antoni Segura, una entrevista amb Al-Sadr publicada ara fa un any per

'Der Spiegel' i una de més recent amb Al-lawi.

Les dues cares de l'Iraq

La lluita per controlar els xiïtes ha tingut aquestes últimes setmanes dos protagonistes principals: el primer ministre del Govern iraquetà, el neuròleg Iyad Al-lawi, i el líder de l'Exèrcit d'Al-Mahdi, l'aiatol·là xiïta Moqtada al-Sadr.

El somni neoconservador sembla definitivament aparcat a l'Iraq, perquè l'ocupació il·legal del país ha generat una resposta que hom no havia previst. Les baixes nord-americanes ja han superat el miler de morts i desenes de milers de ferits, mentre que les baixes iraquianes, fonamentalment població civil, sumen desenes de milers de morts. Ara per ara, el pla de transició política dissenyat pels estrategs de la Casa Blanca fa aigües per tot arreu, i així la Conferència Nacional, que havia de reunir més de mil delegats per nomenar els membres (dinou són directament escollits d'entre els antics membres del Consell del Govern Iraquià, que fou dissolt després de la transferència nominal de poders del passat 28 de juny), ha quedat bloquejada per la nova revolta de Najaf, feu del líder xiïta Moqtada al-Sadr, que rebutja sense pal·liatius l'ocupació i els organismes polítics inspirats per les tropes ocupants.

Deixant de banda els grups de la resistència nostàlgics del règim de Saddam Hussein, especialment actius en el denominat triangle sunnita, delimitat per les ciutats de Bagdad, Tikrit i Ramadi, i, segons sembla, coordinats per destacats comandaments de l'antic exèrcit de Saddam, i els grups vinculats al terrorisme internacional de l'entorn d'Al-Qaida, el pols polític actual es dirimeix entre el cap del Govern provisional, Iyad Al-lawi, i Moqtada al-Sadr, líder de la resis-

tència xiïta a les ciutats santes del sud del país i a "Ciutat Sadr" (antigament "Ciutat Saddam"), a Bagdad.

El pols té com un dels seus principals objectius veure qui es fa amb el lideratge de la població xiïta, que constitueix gairebé les dues terceres parts de la població total del país. És un pols que ja s'ha cobrat unes quantes víctimes. La primera fou l'aiatol·là Abdul Majid al-Khoei, assassinat a la mesquita de l'imam Alí a Najaf l'abril de 2003, pocs dies després de retornar de l'exili. Era fill del gran aiatol·là Sayid Abul Qasim al-Khoei, líder espiritual dels xiïtes durant la guerra de 1991, que va crear la Fundació caritativa del mateix nom amb seus a Nova York, París, Swansea (Regne Unit), Karachi (Pakistan), Montreal i Bangkok, i que va morir sota arrest domiciliari el 1992, el mateix any en què el seu fill va marxar a l'exili. Abdul Majid al-Khoei era un dirigent moderat, partidari de col·laborar amb les forces angloamericanes i se'l considerava un home de Washington i, sobretot, de Londres. Les tropes ocupants culpen Moqtada al-Sadr de la seva mort. El segon fou l'aiatol·là Mohammed Baqer al-Hakim. Era fill del gran aiatol·là Muhsin al-Hakim, cap espiritual dels xiïtes entre 1955 i 1970. El 1982 va fundar el Consell Suprem per a la Revolució Islàmica a l'Iraq (CSRII). Es va exiliar a l'Iran el 1980, després de l'assassinat de l'aitol·là Mohammed Baqer al-Sadr. El 1983, el règim de Sad-

EFE

Mentre se celebrava la Conferència Nacional Iraquiàna –a la imatge de dalt–, les milícies xiïtes d'Al-Sadr s'enfrontaven a tropes nord-americanes a Najaf. D'aquesta conferència han sortit els noms de 81 membres de l'assemblea nacional interina que supervisarà la feina del Govern fins les eleccions.

dam Hussein va assassinar 29 membres de la seva família, entre els quals sis germans seus. El 1991, va donar suport a la Intifada del sud amb uns milers d'homes del braç armat del CSRII, la Brigada Bard. Va tornar a l'Iraq el 10 de maig de 2003 i, tot i mantenir una posició crítica respecte a l'ocupació, es mostrà partidari de col·laborar amb les tropes ocupants i de participar en el Consell del Govern Iraquià. El 29 d'agost de 2003, moria davant la mesquita de l'imam Alí a Najaf. Moqtada al-Sadr condemnà l'atemptat, que causà més de vuitanta morts, i encapçalà a Bagdad les manifestacions de dol i protesta pel seu assassinat. El seu germà i nou líder del CSRII, Abdul-Aziz al-Hakim, president de torn del Consell de Govern Interí quan el desembre de 2003 fou capturat Saddam Hussein, es declarà partidari de celebrar eleccions abans del traspàs de poders al Govern provisional d'Iyad Al-lawi. El tercer home, Ahmed Txàlabi (1946), un xiïta laic, ha tingut un final menys tràgic. Abandonà l'Iraq el 1958 i, després d'una vida financera for-

ça tèrbola (les autoritats jordanes l'acusen de la fallida del Banc de Petra), s'erigí en el líder del Congrés Nacional Iraquià (CNI) fundat a Londres el juny de 1992. El CNI reunia un ampli conglomerat de personalitats exiliades i fou finançat per Estats Units. Després de diverses escissions, Txàlabi es va fer amb el control total del CNI, retornà a l'Iraq i, abans de caure en desgràcia (fou acusat

El pols polític que viu avui l'Iraq té com un dels seus principals objectius veure qui es fa amb el lideratge de la població xiïta

d'incrementar la seva fortuna personal amb els fons que EUA destinava al CNI i de tenir contactes amb els serveis secrets iranians), se'l considerava un home de la CIA.

En definitiva, Iyad Al-lawi i Moqtada al-Sadr representen els dos extrems de com encarar el futur de l'Iraq, sense oblidar el paper que pot representar en un futur la principal personalitat religiosa xiïta, el gran aiatol·là Ali Sistani, apartat momentàniament de l'escenari –una retirada tàctica?– i ingressat en un centre hospitalari de Londres. Sistani dóna un suport crític al nou Govern iraquià i li exigeix que, abans que qualsevol altra cosa, restauri la seguretat al país.

Iyad Al-lawi (1946), musulmà xiïta, però de concepció laica, neuròleg, home de negocis i membre d'una rica família de Bagdad, és un antic membre del Partit Baas que va haver d'abandonar l'Iraq a la dècada dels setanta per discrepàncies amb Saddam Hussein. El 1990 participà en la creació de l'Acord Nacional Iraquià (ANI), que agrupava antics mili-

EFE / EL TEMPS

A l'esquerra, concentració de milicians de l'Exèrcit d'Al-Mahdi, del líder radical xiïta Moqtada al-Sadr, a la mesquita de Kufa, a Najaf, el passat 5 d'abril, després d'un enfrontament amb tropes de la coalició en què van morir almenys 25 iraquians i dos soldats de la força multinacional.

tants nacionalistes àrabs, membres dissidents del Partit Baas i militars i oficials dels serveis d'intel·ligència. El 1992 es féu amb el control absolut de l'ANI i, amb el suport de la CIA, intentà un cop d'estat el 1996 que va fracassar. Considerat un home de la CIA i dels serveis secrets britànics, ha estat el recanvi de Txàlabi quan aquest va perdre la confiança de Washington i Londres. L'ANI, que ha esdevingut un partit de notables compromesos amb la política de les forces ocupants, disposa d'un finançament que no és proporcional a la seva implantació entre la població de l'Iraq. L'actual primer ministre del Govern provisional per guanyar legitimitat hauria de garantir la seguretat, la normalització política amb la celebració d'eleccions lliures i la restitució dels serveis mínims –aliments, aigua i assistència sanitària–. La seva gran contradicció –irresoluble ara per ara– és que per guanyar crèdit hauria d'exigir la retirada de les tropes ocupants, que l'han posat en el poder.

Moqtada al-Sadr és un jove líder religiós (té entorn dels trenta anys) de la comunitat xiïta de Najaf. La seva família gaudeix d'un gran prestigi religiós i polític. El seu pare, l'aiatol·là Mohammed Sadek al-Sadr, fou assassinat per Saddam

Hussein el 19 de febrer de 1999, i dinou anys abans i en el context dels preparatius de la guerra contra l'Iran, ja havia acabat amb la vida del seu oncle, Mohammed Baqer al-Sadr, el líder xiïta més important de la dècada dels setanta, fundador del partit Al-Dawa al-Islamiyya (Partit de la Crida de l'Islam) i molt amic de l'aiatol·là Khomeini. Moqtada al-Sadr és un dirigent que supleix la seva manca d'autoritat religiosa amb un discurs radical, en què barreja política i religió (exhorta a l'aplicació de la xara (la llei islàmica tradicional, apel·la a l'orgull nacional iraquità i fa una crida als líders espirituals perquè participen més activament en el

**Moqtada al-Sadr
supleix la seva
manca d'autoritat
religiosa amb un
discurs radical que
apel·la a l'orgull
nacional iraquità**

futur polític del país), però al qual són molt sensibles els joves i els més pobres i aquells sectors de la població xiïta que temen quedar de nou marginats del futur polític de l'Iraq. Rebutja l'ocupació, el procés polític impulsat per Washington i qualsevol ingerència estrangera (inclosa la d'Al-Qaida), controla les xarxes d'institucions de caritat fundades pel seu pare, que, en les primeres setmanes de l'ocupació, representaren un destacat paper en el manteniment de l'ordre i la distribució d'aliments, i té la seva força en l'Exèrcit d'Al-Mahdi (creat per ell mateix el juny de 2003), que intenta controlar les ciutats santes xiïtes del sud i Ciutat Sadr i que ha protagonitzat els principals enfrontaments amb les tropes ocupants. Hom li retreu, tanmateix, la seva inexperiència política, la manca d'autoritat religiosa, les contínues visites a l'Iran i d'ésser l'inductor intel·lectual de l'assassinat de l'aiatol·là Abdul Majid al-Khoei.

En conclusió, una dura pugna, plena de zones ombrívoles, en la qual es decideix el futur de l'Iraq i el lideratge de la població xiïta, cabdal per a qualsevol procés de normalització política. En el rerefons, encara, l'encaix dels kurds –una bomba en potència– en el nou estat iraquità i l'última paraula, que, probable-

A l'ombra del pare mort

ment, correspondrà a líders religiosos amb més autoritat (l'ombra de Sistani no es pot perdre de vista) i polítics més experimentats que Sadr. Ara per ara, tanmateix, la població xiïta, malgrat el desgast de la violència quotidiana, sembla donar un suport majoritari a Moqtada al-Sadr, l'únic dirigent religiós que ha denunciat amb contundència l'ocupació, que ha reclamat la sortida de les tropes angloamericanes i el retorn de la sobirania plena al poble iraquità, i que, al mateix temps, no és sospitós de ser un nostàlgic de l'antic règim ni de col·laborar amb els grups del terrorisme internacional (va denunciar l'atemptat contra la seu de l'ONU a Bagdad, agost de 2003, i l'assassinat de l'aiatol·là Mohammed Baqer al-Hakim) que pretenen conduir el país a la guerra civil. Resten, però, massa incògnites obertes per saber qui guanyarà el pols i, malauradament, l'esperança de vida dels líders polítics i religiosos a l'Iraq actual és molt baixa.

Antoni Segura i Mas

*Catedràtic d'Història Contemporània,
Universitat de Barcelona.*

*Autor de 'Senyors i vassalls del segle XXI' (La Campana/Alianza, 2004)
i d' 'Irak en la encrucijada' (RBA, 2003)*

“El fantasma del meu pare és al meu costat”, va respondre Muqtada al-Sadr a un periodista del diari italià *Il Messaggero* fa dos mesos. Després de dir que era a Najaf, que no s'amagava de ningú i que estava preparat per morir en qualsevol minut, el clergue xiïta va evocar la figura del seu pare, mort el febrer de 1999 pel règim de Saddam Hussein. Ell, el seu pare, “va resistir contra el mandatari més cruel del món i va lluitar”, digué Al-Sadr abans d'afegir que el cognom condicionava el seu destí: “Jo lluito amb el mateix nom per un Iraq lliure i desenvolupat.”

L'assassinat del pare i el pes de la nissaga expliquen que Moqtada haja arribat a assolir el lideratge amb només 31 anys (segons ell mateix va néixer a principis del 1974), sense ser una autoritat religiosa de primer ordre. Ha estat conseqüent amb les teories del seu pare, que dividia les escoles teològiques islàmiques en passives i actives, i s'ha situat en aquest últim grup. De fet, diverses fonts consideren Al-Sadr un seguidor “actiu” del “passiu” aiatol·là Al-Sistani, que ha passat els últims mesos hospitalitzat en una clínica de Londres i tot just ara comença a ser més crític amb les forces occidentals.

Una altra influència és l'aiatol·là Al-Hairi, amb passaport iranià des que va haver de sortir de l'Iraq l'any 1973. Al-Hairi ja era el guia amb el qual més coincidia el pare d'Al-Sadr. Tot i que la influència d'un aiatol·là o un altre pot semblar trivial, no ho és gens. El fet que Al-Sadr sigui seguidor d'Al-Hairi implica que defensa l'establiment d'una jurisprudència islàmica concreta, semblant a la que domina a l'Iran. Molts temen que una arribada d'Al-Sadr al poder oficialitzaria aquesta jurisprudència, tot i que ell, en diverses entrevistes, ha defensat que aquestes lleis són només aplicables als xiïtes, no als kurds o als sunnites, i que un Govern iraquità no les hauria d'imposar a tots els ciutadans iraquians.

Al-Sadr està considerat el líder de l'Exèrcit d'Al-Mahdi. Tot i que en alguna ocasió ha negat ser-ne el creador i ha afirmat que són seguidors seus que s'han organitzat espontàniament, la setmana passada va acceptar l'oferta dels mediadors

de la Conferència de reciclar aquest moviment en partit polític, a canvi d'un final sense represàlies als enfrontaments de Najaf. Per a la majoria dels xiïtes el personatge que dona nom a les milícies d'Al-Sadr, Mahdi, és una mena de Messies directament il·luminat per Al·là, una mena de Crist que ha d'arribar. Aquesta figura, però, no és homogènia per a tots els xiïtes i ha variat segons les èpoques i regions.

Al-Sadr té fama de ser un bon orador. Els seus discursos han estat, amb el seu cognom, el que li ha fet guanyar més adeptes. En un escenari postbèl·lic com el de l'Iraq, en què els líders religiosos, i especialment els xiïtes com ell, han estat molt i molt prudents per no irritar els amics americans, les seves denúncies contra “l'ocupació americana” i l'exigència pública que surtin del país (vegeu entrevista a la pàgina 24) han calat en els xiïtes. Més encara pel fet que vénen d'un personatge com ell, que ha estat indubtablement oposat al règim de Saddam Hussein.

Sembla evident que, abans de la guerra de l'Iraq i l'enderrocament de Saddam, els Estats Units no coneixien la força d'Al-Sadr i el seu nombre de seguidors. No van contactar amb ell ni amb cap dels seus acòlits abans d'ocupar el país i les accions de l'exèrcit Al-Mahdi els han sobtat i agafat a contrapeu. Ni els Estats Units ni d'altres grups opositors a Saddam esperaven un aixecament tan contundent de xiïtes al voltant d'Al-Sadr.

Actualment aquest líder conserva fidels en la ciutat que porta el nom del seu pare, Ciutat Sadr —una zona de Bagdad amb dos milions d'habitants—, a Nasiriya i a Al-Amarah. També a Najaf, lògicament, encara que alguns mitjans afirmen que la majoria de la població de la ciutat santa el fa responsable dels últims quatre mesos de gana i preferiria que marxés. Caldrà veure com es tradueix tot això en vots, si realment Al-Mahdi esdevé partit polític. I falta veure també si Al-Sadr té l'esperit democràtic que afirma en les entrevistes a mitjans occidentals o, per contra, una tendència irrefrenable a liderar aixecaments com el de Najaf.

Àlex Milian